

Uutuuksia ja uutta näkökulmaa

Etymologian nyrkkisääntöihin kuuluu, että uudet sanat tulevat sieltä mistä uudet asiatkin. Esimerkkejä tästä ovat nuoret angloamerikkalaiset lainat, sellaiset kuin *drinkki*, *heavy*, *netti*, *punk*, *rap*, *show*, *skeittaus*, *surffaus* ja *tsätti*. Esimerkit on poimittu Kielitoimiston sanakirjasta, joten kysymys on todella nykysuomalaisesta yleiskielestä.

Aina eivät lainasanat kuitenkaan nimeä uusia asioita. Tästä vakuuttavimpia esimerkkejä ovat ruumiinosien nimet, esimerkiksi balttilaiset *hammas* ja *kaula* tai germaaniset *hartia* ja *kallo*. Ne todistavat, että joskus myös tutuille asioille halutaan uusi nimitys.

Lainaanamiseen on monia syitä. Oma sanan ja lainan välillä voi olla tyyliero. Esimerkiksi ruotsalaisperäiset *henkari*, *ryysiä* ja *skoolata* sopivat rentoon puhekieleen paremmin kuin *vaateripustin*, *tungeksia* ja *kohottaa malja*, jotka taas ovat paikallaan virallisemmissä yhteyksissä. Lainan käyttö voi olla huumorin tavoittelua, kun esimerkiksi ehostusta nimitetään *pakkeliiksi* tai isoa kirjaa *opukseksi*.

Laina voi olla kaunisteleva kiertoilmaus esimerkiksi silloin, kun vanhusta nimitetään *senioriksi*. Lääkärilatina auttaa puhumaan vieraiden ihmisten kanssa intiimeistä tai muuten herkistä asioista kuten *dementia*, *penis* tai *tuumori*.

Lainasana ymmärretään usein termiksi. *Terapia* kuulostaa tehokkaammalta kuin *hoito*. Termimäisyys korostuu, jos lainalle ei ole olemassa selvää omakielistä vastinetta, vaan se täytyy selittää kiertoilmauksen avulla. *Optimisti* on henkilö, joka suhtautuu asioihin myönteisesti ja toiveikkaasti, kun taas *opportunisti* käyttää häikäilemättä tilaisuudet hyväkseen.

Lainat tulevat monesti ammattikielen kautta. Niiden avulla kuka tahansa voi esittää kansainvälistä asiantuntijaa. Esityksen valmistelussa *spiikki*, *spotti*, *synkka* ja *tatsi* luovat mielikuvaa siitä, että asialla ovat ammattilaiset. Sisustaja puhuu mieluummin *rustiikista* ja *stailaamisesta* kuin *maalaisesta* ja *tyylin muokkaamisesta*.

Joskus laina kertoo uudesta tavasta tarkastella tuttua asiaa. Saamelaisperäinen *ruska* tiivistää luonnon syysvärit ilmiöksi. *Matsutake*-sienet on huomattu vasta kun japanilaisilta on saatu tietää niiden herkullisuudesta. Saapa nähdä, millaisia näkökulmia uudet maahanmuuttajat Suomesta löytävät.